

DOI:
УДК 351.745-057.36(477)

Ігор Костяков,
здобувач
Науково-дослідного інституту
публічного права

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджено понятійно-категоріальний апарат та здійснено аналіз таких понять, як «регулювання», «соціальне регулювання», «державне регулювання», «правове регулювання», «адміністративно-правове регулювання», «правовий вплив», «управління» та «державне управління». Запропоновано авторське бачення категорії «адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності», під якою слід розуміти цілеспрямований, нормативно-визначений, владно-організаційний вплив уповноважених державою суб'єктів (органів публічної влади), на суспільні відносини, що виникають під час охоронної діяльності, який здійснюється за допомогою заходів, що визначені нормами адміністративного права, з метою забезпечення насамперед охорони нормального функціонування держави та соціуму, а також прав, свобод та законних інтересів фізичних й юридичних осіб.

Ключові слова: державне регулювання, правове регулювання, адміністративно-правове регулювання, адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності, охоронна діяльність.

Бібл.:16.

Костяков И.

К вопросу определения дефинитивной составляющей административно-правового регулирования охранной деятельности

Исследовано понятийно-категориальный аппарат и осуществлен анализ таких понятий как «регулирование», «социальное регулирование», «государственное регулирование», «правовое регулирование», «административно-правовое регулирование», «правовое воздействие», «управление» и «государственное управление». Предложено авторское видение категории «административно-правовое регулирование охранной деятельности», под которой следует понимать целенаправленный, нормативно-определенный, властно организующее влияние уполномоченных государством субъектов (органов публичной власти), на общественные отношения, возникающие при осуществлении охранной деятельности, осуществляемой с помощью мероприятий, которые определены нормами административного права, с целью обеспечения, прежде всего, охраны нормального функционирования государства и социума, а также прав, свобод и законных интересов физических и юридических лиц.

Ключевые слова: государственное регулирование, правовое регулирование, административно-правовое регулирование, административно-правовое регулирование охранной деятельности, охранная деятельность.

Kostyakov I.

To the question of determining the definitive component of the administrative and legal regulation of security activities

The article explores the conceptual and categorical apparatus and analyzes such concepts as «regulation», «social regulation», «state regulation», «legal regulation», «administrative-legal regulation», «legal impact», «management» and «state control». The author's vision of the category of administrative and legal regulation of security activities is proposed, which should be understood as the purposeful, normatively defined, authoritatively organizing influence of state-authorized entities (public authorities) on public relations arising from the implementation of security activities carried out using measures that are defined administrative law, with the aim of ensuring, first of all, the protection of the normal functioning of the state and society, and also the rights, freedoms and legal interferences of individuals and legal entities.

Keywords: state regulation, legal regulation, administrative and legal regulation, administrative and legal regulation of security activities, security activities.

Постановка проблеми. Адміністративно-правове регулювання є невід’ємним елементом сучасного публічного адміністрування, яке спрямоване на реалізацію та досягнення цілей держави, а також забезпечення людиноцентристського підходу в реалізації зазначених цілей. З метою підвищення ефективності такого регулювання воно здійснюється за окремо визначеними напрямками або сферами суспільного життя. Охоронна діяльність також не є винятком, і на сучасному етапі розвитку України як суверенної та демократичної держави вона набуває особливого значення, що зумовлено політико-економічним становищем країни. Водночас в означених умовах актуалізується питання адміністративно-правового регулювання такої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні проблематиці понятійно-категоріального апарату адміністративно-правового регулювання присвячено чимало наукових праць. Зокрема, адміністративно-правове регулювання як комплексну правову категорію та окремі її аспекти, зокрема у сфері охоронної діяльності, досліджували такі вчені-науковці, як В. Авер’янов, С. Алексєєв, О. Бандурка, Д. Бахрах, М. Бачило, Ю. Битяк, В. Брижко, А. Васильєв, В. Галуцько, І. Голосніченко, Т. Гончарук, С. Ківалов, Л. Коваль, В. Курило, Т. Коломоєць, В. Колпаков, Т. Костецька, О. Кузьменко, І. Личенко, О. Петришин, О. Скакун, А. Селіванов, М. Тищенко, В. Шаповал та ін. Проте спеціалізованих наукових розробок, присвячених понятійно-категоріальному апарату адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності у сучасній правовій сфері немає, а ті, які наявні, вже є застарілими та потребують принципово нового погляду й відповідного вивчення.

Метою наукової розвідки є дослідження понятійно-категоріального апарату й аналізу таких понять, як «регулювання», «правове регулювання», «адміністративно-правове регулювання», у зв’язку з чим необхідно сформулювати авторське бачення категорії «адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності».

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою логіки викладу матеріалу та повноти його відображення, вважаємо за необхідне зазначити, що в юридичній науці, зокрема теорії держави і права, виокремлюють соціальне регулювання, державне регулювання, правове регулювання, а також адміністративно-правове регулювання.

Однак, перш ніж перейти до безпосереднього аналізу кожного з цих понять, варто зауважити, що термін «регулювання» (від лат. *regula* «планка, правило») означає впорядкування, введення в певні межі шляхом впливу на певний об’єкт [1, с. 184].

Під соціальним регулюванням розуміють здійснюване громадянським суспільством за допомогою усієї сукупності соціальних засобів упорядкування суспільних відносин, подолання конфліктів і забезпечення компромісу між людьми та їх соціальними групами [2, с. 269]. Соціальне регулювання за своїм змістом завжди буде ширшим за державне регулювання та буде охоплювати його, як одну із складових. Тобто державне регулювання є одним із різновидів соціального регулювання.

Водночас державне регулювання – це система заходів, які держава здійснює для забезпечення діяльності суб’єктів та об’єктів управління в напрямі, який є бажаним для держави і за яким відбуватиметься розвиток системи управління загалом [3, с. 51]. Із зазначеного випливає, що державне регулювання здійснюється державою в особі уповноважених суб’єктів у межах певної сфери життєдіяльності з метою управління. З огляду на це державне регулювання нерозривно пов’язано та певним чином синонімізується з державним управлінням.

Зупинимось на цьому більш детально. Так, Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає, що управляти – це спрямовувати діяльність, роботу кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; керувати; спрямовувати хід, перебіг якогось процесу, впливати на розвиток, стан чого-небудь [4, с. 1519].

О. Німко у своїй дисертації вказує, що для осмислення проблеми державного регулювання необхідно його розглянути через призму понять «управління», «державне управління» [5, с. 38]. Оскільки ми вже розглядали етимологію слова «управляти», тому доцільно зауважити, що категорія управління виступає предметом багатьох сучасних наукових досліджень. Як зазначає автор, кожна з наук акцентує увагу на специфічних аспектах цієї категорії (економіка – на економічних; юриспруденція – на правових; психологія та соціологія – на соціально-психологічних). У філософії (К. Поппер, К. Ясперс) управління аналізується під кутом зору вияву суттєвих самокерованих властивостей суспільства. Соціологи (М. Вебер, Т. Веблен, Д. Бернхем) довели наявність глибокої кореляційної залежності між станом управління і рівнем впорядкованості суспільних процесів. Економісти (Г. Форд, Ф. Тейлор, Г. Емерсон, А. Файоль) розглядають управління, як обов’язкову інтегруючу функцію колективної економічної діяльності. З огляду на це виявляється дуалістичний характер управління: з одного боку – це ведення спільних справ, класова функція; з іншого – концепція «ідеальної» управлінської бюрократії. В етиці, естетиці, педагогіці (Д. Карнегі, Л. Толстой, Ф. Достоєвський) стверджується, що в управлінні реалізуються моральні якості

людей, що воно може аналізуватися та оцінюватися за моральними категоріями. Управління, реалізуючись через керівний вплив, містить у собі значний педагогічний потенціал: воно навчає, виховує людей, формує їхній світогляд, характери, збагачує знанням, досвідом [6, с. 14–15; 5, с. 38–39].

Водночас наука адміністративного права розглядає державне управління у широкому та вузькому значенні. Державне управління в широкому розумінні – це сукупність усіх видів діяльності усіх органів держави, тобто означає фактично всі форми реалізації державної влади загалом. Державне управління у вузькому розумінні – це сукупність видів діяльності державних органів, між якими певним чином розподілені різні види діяльності держави [7, с. 54].

Таким чином, вищезазначене дає змогу зробити висновок, що категорії «державне регулювання» та «державне управління» не є синонімами, однак вони є взаємозалежними явищами, нерозривно пов'язаними з діяльністю держави.

Щодо категорії правового регулювання, то на сьогодні вона вважається однією з найбільш досліджуваних у наукових колах, у зв'язку з чим сформувався плюралізм думок з приводу її сутнісної складової. Зокрема, О. Петришин під правовим регулюванням розуміє впорядкування поведінки учасників суспільних відносин за допомогою юридичних засобів [1, с. 184]. На нашу думку, таке трактування є доволі узагальненим та розмитим, оскільки не визначає, хто саме має здійснювати вказане підпорядкування, у який спосіб та за допомогою яких форм воно має бути здійснене тощо.

О. Скакун дещо ширше тлумачить досліджувану категорію, вказуючи, що правове регулювання – здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток [8, с. 532]. Водночас Ю. Битяк та В. Гаращук під ним розуміють здійснюване громадянським суспільством і державою за допомогою усієї сукупності юридичних засобів упорядкування суспільних відносин, їх закріплення, охорона, захист і розвиток [9, с. 215–216].

Доволі цікавим видається визначення В. Соловйова, який, досліджуючи правове регулювання державного управління України, вказує, що категорія «правове регулювання» розуміє під собою владний вплив на суспільні відносини, який здійснюється державою за допомогою всіх юридичних засобів з метою їх закріплення, упорядкування, розвитку та охорони, спрямований на відображення та узгодження суспільних інтересів задля розвитку основних сфер суспільних відносин [10, с. 27].

З огляду на вищевикладене можна стверджувати, що правове регулювання передбачає впорядкування суспільних відносин (або владний вплив на суспільні відносини), яке здійснюється від імені держави уповноваженими на те суб'єктами у певній сфері, у формах та способах, визначених нормами права, й за допомогою юридичних засобів із метою закріплення, упорядкування та охорони таких суспільних відносин.

Водночас у наукових колах наголошують на відмінності категорії «правове регулювання» та «правовий вплив». Так, варто зазначити, що «вплив» – це дія, яку певна особа чи предмет або явище виявляє щодо іншої особи чи предмета; сила влади, авторитету, а «впливати» означає діяти певним чином на кого-, що-небудь [4, с. 213].

Відповідно у наукових колах сформовано поняття «правовий вплив». Зокрема, правовий вплив трактують, як взятий у єдності та різноманітті весь процес впливу права на суспільне життя, свідомість і поведінку людей за допомогою як правових, так і неправових засобів. Правовий вплив багато в чому зводиться до інформативної та виховної ролі права, підсилити яку можуть пропаганда правових знань, система широкої юридичної освіти [8, с. 533]. Означене дає змогу вести мову про змістовну відмінність вищерозглянутих категорій.

Для повноти розуміння понятійно-категоріального апарату правового регулювання та його змістовної наповненості доцільно звернути увагу на диференціацію цього правового явища. Так, у наукових колах класифікують правове регулювання за критеріями, виокремлюючи його види, зокрема:

1) за використанням правовим інструментарієм і «обсягом» суспільних відносин, на які поширюється правове регулювання (або залежно від специфіки юридичних засобів, що використовуються) розрізняють: нормативне (загальне) і піднормативне (індивідуальне) регулювання;

2) за розподілом компетенції щодо правового регулювання суспільних відносин (або за ступенем причетності суб'єктів до процесу створення правил, що регламентують їхню поведінку) правове регулювання може бути:

– централізованим – здійснюється з єдиного центру, є компетенцією вищих і центральних органів влади (визначення Верховною Радою України засад внутрішньої і зовнішньої політики);

– децентралізованим – здійснюється нижчими органами і установами шляхом делегування їм багатьох повноважень згори за підпорядкування центру (здійснення органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів державної влади);

3) за рівнем юридичних засобів, що застосовуються у правовому регулюванні, розрізняють регулювання:

– субординаційне – передбачає одностороннє регулювання суспільних відносин, коли суб'єкт правового регулювання видає правові акти відповідно до його місця в системі органів влади за їх ієрархією, вимагаючи підпорядкування нормам права, що містяться в цих актах, з боку осіб, на яких поширюється їх дія (закон про загальний військовий обов'язок);

– координаційне – передбачає двостороннє або багатостороннє регулювання суспільних відносин, коли суб'єкт правового регулювання видає правові акти, попередньо узгоджуючи зміст норм права з особами, на яких поширюється їхня дія, або залучаючи цих осіб до формулювання таких норм (прийняття статуту місцевої громади);

– автономне (допоміжне щодо субординаційного і координаційного) – передбачає самостійне визначення особою власного варіанта законослухняної поведінки у сфері, не врегульованій правом, без порушення прав інших осіб, без вступу з ними у безпосередні стосунки (обрання власником квартири спеціально не обговореного в законодавстві способу її використання, якщо в такому разі не порушуються права інших власників) [2, с. 288–290; 1, с. 185–186].

Наведені класифікації дають змогу стверджувати про масштабність категорії «правове регулювання» та її вплив як на безпосередньо суб'єктів реалізації зазначеного правового регулювання у певних сферах суспільного життя, так і на тих суб'єктів та об'єктів, які потрапляють під сферу дії такого регулювання. Таким чином, означене вказує, що правове регулювання поширюється на всі суб'єкти права, а отже, й на ті суспільні відносини, які виникають між сторонами такого регулювання.

Одним із видів правового регулювання суспільних відносин є адміністративно-правове регулювання. Науковці також не мають єдиної думки щодо визначення цього поняття, саме тому пропонуємо розглянути окремі наукові погляди щодо вказаного питання. Так, Ю. Битяк під адміністративно-правовим регулюванням розуміє цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових заходів прав свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [9, с. 229].

Н. Галіцина розглядає адміністративно-правове регулювання, як різновид державного регулювання й визначає його, як механізм імперативного-нормативного упорядкування організації та діяльності суб'єктів і об'єктів управління, а також формування стійкого правового порядку їх функціонування [11, с. 8–9]. Тобто авторка у своїй дисертації відносить адміністративно-правове регулювання до державного, а не до правового регулювання й наділяє його імперативними методами та способами здійснення й реалізації.

Доволі схожу позицію висловлює О. Голяшкіні, яка зазначає, що адміністративно-правове регулювання – це механізм імперативного-нормативного впорядкування організації та діяльності суб'єктів й об'єктів державного управління і формування стійкого порядку їх функціонування, яке, поєднуючись із нормами інших галузей права, нібито «оформлює», «поглинає», «вводить» їх в дію на певному циклі ситуації діяльності регульованих об'єктів [12, с. 8]. На нашу думку, такий погляд, з точки зору людиноцентристського підходу, є застарілим, оскільки передбачає безпосередньо розвиток системи управління та забезпечення інтересів держави, а правове регулювання спрямоване за розвиток та охорону суспільних відносин у певній сфері життя.

Як наголошувалось вище, значна кількість науковців займається вивченням питання адміністративно-правового регулювання за окремими напрямками або в певних сферах суспільного життя. Так, О. Минюк, розглядаючи адміністративно-правове регулювання біржової діяльності, наголошує, що під цим поняттям варто розуміти особливу форму управлінської діяльності, яка здійснюється за допомогою специфічної системи нормативно закріплених методів та засобів уповноваженими органами державної влади та саморегульованими інституціями, владні повноваження яких спрямовані на реалізацію регулюючого впливу суспільних відносин, які виникають у процесі здійснення біржової діяльності [13, с. 17].

К. Приймаков під адміністративно-правовим регулюванням у сфері масової інформації розуміє діяльність органів державної влади, яка спрямована на впорядкування, охорону та розвиток суспільних відносин, що виникають у сфері масової інформації, за допомогою адміністративно-правових засобів [14, с. 147].

А. Корнійченко визначає, що адміністративно-правове регулювання запобігання булінгу в Україні – це систематичний, цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, що виникають в освітньому середовищі з метою охорони прав та свобод учасників освітнього процесу, що здійснюється за допомогою застосування відповідних адміністративно-правових заходів [15, с. 69].

Ю. Козаченко у дисертаційній роботі на тему «Адміністративно-правове регулювання забезпечення прав пацієнта в Україні» пропонує таке визначення терміна «адміністративно-правове регулювання забезпечення прав пацієнта» – це цілеспрямований владно-організуючий вплив органів управління в межах їхніх повноважень на впорядкування суспільних відносин у сфері охорони здоров'я, створення надійних умов для реалізації прав пацієнтів, їх гарантування, захист і охорону [16, с. 17].

Тобто кожен із наведених науковців хоча й має індивідуальне коло наукових інтересів, однак водночас досліджує загально-правову категорію, що дає змогу зробити свій внесок у концепцію її праворозуміння. У результаті цього загалом наведені поняття допомагають сформулювати комплексне бачення досліджуваної тематики та на основі наявного фундаменту, із застосуванням критичного мислення сформулювати авторське оригінальне поняття адміністративно-правового регулювання в тій сфері, яка є предметом його наукових інтересів.

Висновки. З огляду на вищевикладене можна зробити висновок, що адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності – це цілеспрямований, нормативно-визначений, владно-організаційний вплив уповноважених державою суб'єктів (органів публічної влади) на суспільні відносини, що виникають під час охоронної діяльності, який здійснюється за допомогою заходів, що визначені нормами адміністративного права, з метою забезпечення насамперед охорони повноцінного функціонування держави та соціуму, а також прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Список використаних джерел

1. Петришин О. Теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. Харків : Право, 2014. 368 с.
2. Скакун О. Теорія права і держави : підручник. 3-тє вид. Київ : Алерта; ЦУП, 2011. 524 с.
3. Адміністративне право. Загальна частина / ред. колегія : В. Авер'янов (голова). Київ : Юридична думка, 2004. 584 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
5. Німко О. Адміністративно-правове регулювання державного молодіжного житлового кредитування : дис. ... канд. юрид. наук 12.00.07. Київ, 2008. 174 с.
6. Рябченко О. Державне управління економікою України (адміністративно-правовий аспект) : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Харків : 2000. 466 с.
7. Бурбика М. Адміністративне право України : навч. посібник. Суми : Видав.-вироб. підприємство «Мрія», 2015. 358 с.
8. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с.
9. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Ю. Битяка, В. Гаращука, В. Зуй. Харків : Право, 2010. 624 с.
10. Соловійов В. Поняття і сутність правового регулювання державного управління України. *Університетські наукові записки*. 2007. № 3 (23). С. 27–33.
11. Галіцина Н. Адміністративно-правові засади процедури створення та функціонування товариств з обмеженою відповідальністю в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2010. 20 с.
12. Голяшкін О. Адміністративно-правове регулювання інноваційної діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.
13. Минюк О. Адміністративно-правове регулювання біржової діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2010. 20 с.
14. Примаков К. Поняття та ознаки адміністративно-правового регулювання у сфері масової інформації в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 145–150.
15. Корнійченко А. До питання визначення дефініції «адміністративно-правове регулювання запобігання булінгу в Україні». *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 7–8 груд. 2019 р.)*. Кременчук : Видавець ПП Щербатих О. В., 2019. С. 67–69.
16. Козаченко Ю. Адміністративно-правове регулювання забезпечення прав пацієнта в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2016. 24 с.

References

1. Petryshyn, O. (2014). *Teoriia derzhavy i prava [The theory of state and law]*. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
2. Skakun, O. (2011). *Teoriia derzhavy i prava [The theory of state and law]*. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
3. Averianov, V. (2004). *Administratyvne pravo [Administrative law]*. Kyiv: Vydavnytstvo «Iurydychna dumka» [in Ukrainian].
4. Busel, V. (2009). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian]*. Kyiv; Irpin: VTF «Perun» [in Ukrainian].
5. Nimko, O. (2008). *Administratyvno-pravove rehuliuвання derzhavnogo molodizhnogo zhytloвого kredyтування [Administrative and legal regulation of state youth housing credit]*. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
6. Riabchenko, O. (2000). *Derzhavne upravlinnia ekonomikoі Ukraine (administratyvno-pravovyi aspekt) [State administration of the economy of Ukraine (administrative and legal aspect)]*. Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
7. Burbyka, M. (2015). *Administratyvne pravo Ukraine [Administrative law of Ukraine]*. Sumy: vydavnycho-vyrobnyche pidpriemstvo «Mriia» [in Ukrainian].
8. Skakun, O. (2001). *Teoriia derzhavy i prava [The theory of state and law]*. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
9. Bytiak, Yu., Harashchuk, V., Zui, V. (2010). *Administratyvne pravo [Administrative law]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
10. Soloviov, V. (2007). Poniattia i sutnist pravovoho rehuliuвання derzhavnogo upravlinnia Ukraine [The concept and essence of legal regulation of public administration of Ukraine]. *Universytetski naukovі zapysky – University research notes*, 3 (23), 27-33 [in Ukrainian].
11. Halitsyna, N. (2010). *Administratyvno-pravovi zasady protsedury stvorennia ta funktsionuvannia tovarystv z obmezhenoіu vidpovidalnistiu v Ukraini [Administrative and legal principles of procedure of creation and functioning of limited liability companies in Ukraine]*. Extended abstract of candidate's thesis. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
12. Holiashkin, O. (2011). *Administratyvno-pravove rehuliuвання innovatsiіnoі diialnosti v Ukraini [Administrative and legal regulation of innovative activity in Ukraine]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
13. Myniuk, O. (2010). *Administratyvno-pravove rehuliuвання birzhovoi diialnosti v Ukraini [Administrative and legal regulation of stock exchange activity in Ukraine]*. Extended abstract of candidate's thesis. Irpin [in Ukrainian].
14. Prymakov, K. (2016). Poniattia ta oznaky administratyvno-pravovoho rehuliuвання u sferi masovoi informatsii v Ukraini [Concepts and features of administrative and legal regulation in mass media in Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 11, 145-150 [in Ukrainian].
15. Korniihenko, A. (2019). Do pyttannya vyznachennia defynitsii «administratyvno-pravove rehuliuвання zapobihannia bulinhu v Ukraini» [On the definition of the definition of “administrative and legal regulation of preventing bulling in Ukraine”]. *Teoretychni ta praktychni problemy realizatsii norm prava: zbirnyk materialiv V Mizhnarodnoi naukovо-praktychnoi konferentsii – Theoretical and Practical Problems of the Implementation of Law: Collection of Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference*. Kremenchuk: Vydavets PP Shcherbatykh O.V., 67-69 [in Ukrainian].
16. Kozachenko, Yu. (2016). *Administratyvno-pravove rehuliuвання zabezpechennia prav patsiienta v Ukraini [Administrative and legal regulation of patient rights in Ukraine]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.02.2020.